

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva ulica št. 6.

V novo dobo

Ko ob novem letu prijatelji in znanci voščimo drug drugemu vsega najboljšega, ne smemo pozabiti svojega naroda, obče blaginje, od katere so odvisni v največji meri sreča, gnojni ter duhovni napredek vsakega posameznika. Kaj naj želimo v tako važni dobi, kakor je sedanja, slovenskemu narodu, ki ga ne prizadeva samo politična in gospodarska pa socialna stiska vsega sveta, ampak ima tudi svoja posebna življenjska vprašanja v zvezi s svojo posebno prirodo in s svojim izrednim položajem na enem najbolj važnih križišč evropskega gospodarskega prometa in kulture?

Naloga gospodarskih strokovnjakov je, da se ustvari potrebna jasnost, kaj moramo na področju našega narodnega premoženja, naše proizvodnje in našega gnojnega staleža zapisati v naš plus in kaj v minus, in kakšne so v tem pogledu naše perspektive za bodočnost. Gotovo je, da naš narod in naša dežela ekonomsko nista na ugodni in zadovoljivi ravni, in da smo v tem oziru v državi na zadnjem mestu zato, ker je začela usihati naša vitalna sila, kar se kaže v padanju rojstev, dočim amej dežele, kjer živi ljudstvo deloma v še popolnoma primitivnih razmerah, zaradi plodovitosti rodu upati na velik razmah svojih zmoglosti in je nevarnost, da nas bodo v doglednem času v vseh panogah gospodarske proizvodnje in delavnosti prehiteli, zakaj le plodovit narod, četudi je v etiski, bodisi da mu manjka zemlje in gospodarskih sredstev, kakor našemu, ali pa da je zamenarjen, more premagati vse težave in ovire svojega neugodnega položaja in si zavojati boljši prostor na soncu (kar naj si zapomnijo gotovi socialni in gospodarski politiki, ki ne vedo bolj-šega in koristnejšega posla, kakor da preprečevanje spočetka iz gospodarskih razlogov opravičjujejo in menijo, da bo število ljudskega naraščanja kar čudovito poskočilo, če bo poln želedec...). Gotovo je tudi, da je naše ljudstvo preobremenjeno z javnimi dajatvami, čijih izmera eloni na napačni predpostavki, da je Slovenija kot industrialna dežela najbogatejša v državi, kar že davno ni res. Ne samo da našo industrijo hudo hromi naraščajoča konkurenčna industrijska delavnost drugod, da nima več zadostnega trga za razpečanje svojih izdelkov in da so naši obrati zvezani z veliko večjimi stroški nego v drugih krajih, kakor tudi, da so naše prometne zveze nezadostne — ampak tudi naš kmet je obubožal in trditvev, da vendar nismo več pretežno agrarna, ampak industrialna dežela, se je izkazala kot neresnična. Na kmetu in njegovo proizvodnjo je elejkoprej v prvi vrsti navezano blagostanje slovenskega naroda, toda ta kmet nima ne zadosti zemlje niti se ta zemlja v zadostni meri izkorišča niti nimamo za to zadostnih denarnih in tehničnih sredstev na razpolago. Tukaj imamo pred seboj za bodočnost ogromne gospodarske in politične naloge, za katere je treba gospodarskega načrta, sodelovanja države in narodnih zastopstev, ki kričijo po možnosti širše in globlje ljudske samoupravne iniciative in samodelavnosti, pa tudi pravičnega deleža na oblihi dohodkih, pa obenem zadosti trdne povezanosti naroda in dežele z državo celoto, brez katere obstoj vseh jugoslovanskih rodov obvisi v praznem zraku.

To, smo rekli, je stvar gospodarskih ljudi v zvezi z zdravim narodno in državno politiko. Ostane pa ni manjši delokrog, ki ga morajo politični in gospodarski činitelji deliti s kulturnimi delavci, z vzgojitelji ljudstva in z vsem njegovim razumnostvom. Priroda in zgodovina sta našemu rodu vtisnili in privzgojili odlične lastnosti: pridonost, vztrajnost, varčnost, obenem pa, kakor vsakemu narodu, tudi negativna in škodljiva svojstva, katera moramo po doledni samovozgoji in skrbi za svojo duhovno kulturo premagovati v individualnem delu in po oblihi naporih, da se oblikuje naša narodna duša po realnih dejstvih, razmerah in zahtevah časa. Narod mora znati samega sebe vladati in obvladati, ne sme izgubiti duševnega ravnotežja, se mora ravnati v najtežavnih trenutkih najbolj izkazati, mora ohraniti medsebojno vzajemnost v vseh vprašanjih narodove vitalne koristi, se ne sme dati izrabljati, da bi se iznotraj drobil, moralno elabil in se izživljal po svojih elabih nagonih, zaradi katerih podleže pametnejšemu, lo-kavejšemu in notranje elodnemu tretjemu. Kdor se v trenutkih zaslužene ali nezaslužene eree prehitro opijani in prevzame, ko ga usoda postavi pred težke izkušnje, pa takoj splahne in zapade popolnemu malodušju, ni za velika in trajna dela sposoben in nikoli ne bo resnično evohoden. Kdor se tuju priljuje in je pred močnim blapčevsko pohleven, lastnega brata pa tlači in preganja in če pride sam do oblasti, še hušje ravna z njim, nego je ravnal tujec, ta je in ostane blapec, nedostojen svojega nadrejenega položaja. Kdor se v resnih in težkih trenutkih ne zave, da so oseba ali na ozko torišče omejena vprašanja zavisti, mržnje, koristolovske tekme in pohlepne stre-muštva drugotnega pomena in da se morajo umak-niti interesu vsega naroda, ni zmoeen boljše bo-dočnosti, uspešne borbe s pravim sovražnikom in velikimi nasprotnimi silami, s katerimi more sto-piti v boj le narod širokega razgleda, ki je junak, neizprosen, če treba, in velikodušen, kadar je trenutek za to, in ki zna svoje škodljive instinkte prav tako premagati, kakor sigurno premaga s svojo moralno notranjo silo, duhovno kulturo in etrjenostjo zmanjega nasprotnika, pa naj je še tako številčno močnejši. Dokaz za to so nam na-rodni, ki niso nič številnejši od našega in so klju-bovali močnim imperijem, ki so se zdeli zgra-jeni za večnost, pa jim uspešno kljubujejo tudi danes in si utirajo zmogovito pot v evohodo.

Torej le ne malodušja, ki je naš hušji strup v narodnem organizmu, če mu ta ne nudi zadosti

Oster nastop Amerike v Tokiu „Ne priznamo nobenih sprememb na Kitajskem“

Washington, 2. jan. TG. Šele sedaj je znana po vsebini nota, ki jo je ameriško zunanje minist-rstvo dne 31. decembra poslalo v Tokio. Ameri-ko noto je japonski vladi izročil ameriški velepo-slanik Grew, ki je pri japonskem ministretkem pred-sedniku Konoju ostal zelo dolgo časa, tako, da je njegov sprejem med časnikarji vzbudil največjo pozornost. Časnikarji so takoj razumeli, da gre za zelo važen in resen korak Zedinjenih držav sever-ne Amerike. Pri izhodu od kneza Konoja je bil veleposlanik Grew zelo resen in je odklonil vsako izjavo. Šele ameriško zunanje ministretvo je sedaj odkrilo nekatere podrobnosti pisma, ki ga je po-selalo japonski vladi.

Ameriška protestna nota tiče položaja na Ki-tajskem in se nanaša na zaporedne izjave japon. ministretkega predsednika glede načina, kako na-merava Japonska organizirati tisti del Kitajske, ki ga je zasedla in kjer je postavila začasne vlade. Vlada Zedinjenih držav ostro protestira proti te-mu, da bi Japonska svojevoljno razpolagala s Ki-tajsko in pristavlja, da odločno za sedaj in za vsa bodočnost odklanja vsako preureditev Kitajske, ki je ne bo priznala, odnosno, ki jo bo priznala samo v toliko, v kolikor bodo Zedinjene države pri tem sodelovale. Nota nadaljuje, da Amerika ne more vzeti na znanje izjave japonskega ministretkega predsednika, ki je 18. novembra razglasil, da bo Japonska odpovedala vse ugodnosti, ki jih na Ki-tajskem imajo tuje države in da se bo potrudila, da postane Kitajska v tesni zvezi z Japonsko in z Mandžurijo zaključeno gospodarsko ozemlje, kjer tuje velesile ne bodo uživale nobenih ugodnosti. Nota pravi, da se Zedinjene države ne bodo pod nobenim pogojem odrekale predpravicam, ki jih imajo na Kitajskem na osnovi mednarodnih pogodb in da nikoli ne bi priznale, da bi se na Kitajskem ukinila politika „odprtih vrat“, ki daje vsem tu-jim državam enako pravico, da svobodno tekmu-jejo za pridobivanje gospodarskih ugodnosti na Kitajskem. Kaj takšnega je mogoče le s pristankom vseh držav, ki imajo na Kitajskem interese. Ze-dinjene države resno in odločno zavračajo japonski poskus, da bi enostransko svojevoljno ugasnilo pravice, ki so nastale z mednarodnimi dogovori. Te pravice smejo in morejo ugasniti le na osnovi novih mednarodnih sporazumov.

Podpredsednik kitajske vlade Vanšinvej zahteva od Čankajšeka takojšnja mirovna pogajanja z Japonsko

Honkong, 2. jan. TG. Predsednik političnega oddelka Kuomintanga in podpredsednik kitajske vlade Vanšinvej (katere predsednik je sam maršal Čankajšek) je v »South China Daily News« objavil besedilo brzojavke, ki jo je poslal maršalu Čankaj-šku (ki jo je »Slovenec« v navoletni številki kot dogodek že omenil) in kjer odkritosrčno izjavlja, da sprejema japonske mirovne pogoje. V tej brzo-javki Vanšinvej najprej našteva vse glavne japon-ke zahteve, to je, da spremenijo Kitajska svojo po-litično do Japoncev, da preseka vse zveze s sov-jetiko Rusijo in da na Kitajskem ozemlju ukine vse izredne pravice, ki jih uživajo inozemske dr-žave, ter na to nadaljuje.

»Odslej imamo torej možnost, da z mirnimi sredstvi dosežemo varnost severne Kitajske, da dobimo nazaj vsa kitajska ozemlja, ki smo jih iz-gubili in da uredimo svoje odnose s Mandžurijo. Če Japonska od nas zahteva, naj se priključimo protikomunističnemu paktu, s tem vendar neče povdariti, da se hoče trajno mešati v naše zadeve političnega in vojaškega značaja. Ker je Japonska to izrecno potrdila, se slovesno izjavljam, za to, da sprejmemo pristop k paktu proti komunizmu na isti način, kakor sta storili Nemčija in Italija. Mi moramo popolnoma streliti vsako delovanje komu-zma na Kitajskem. Tudi tretjo točko japonskih zahtev sprejemamo. Japonska je slovesno obljubila, da bo spoštovala našo neodvisnost in neokrnjenost in da ne zasleduje nobenega nadzorstva nad kitaj-skim gospodarstvom, še manj pa kakšnega mono-pola nad njim. Po mojem mnenju tvorijo japonske ponudbe zdrav temelj za mirovna pogajanja, ki jih je treba takoj začeti.«

Vašinvej pristavlja, da je isto javil tudi ja-ponski vladi, samo to je pristavil, da naj Japonska da še slovesno obljubo, da bo umaknila svoje vo-jaske sile razven iz nekih področij, katerih je princ Konoje dejal, da bo Japonska tamkaj pustila svoje vojaške posadke zaradi komunistične ne-varnosti.

Današnji številki »Slovenec« so priložene položnice. Vljudno prosimo vse naročnike, da se jih blagovolijo poslužiti.

Uprava »Slovenca«

odpora. V slovenskem narodu je še toliko zdravih sil, toliko duševnega bogastva, toliko npravenstvenega pogona, da ni nobenega vzroka za črnogledost, ki jo opažamo v nekem delu naše inteligence, ki je zgubila vse svoje notranje ravnotežje, ker so se podrli razni ideološki maliki, na katerih je vse gradila. Njen pesimizem je le dokaz njene no-tranje trhljosti. Naš narod pa, ki je še hušje čase preživel, ne bo le ostal, ampak še rastele, dokler bo črpal iz svojega zdravega npravenstvenega izročila in v njegovem duhu v sebi zatiral manjvredne lastnosti. Za to pa bo treba, kakor na gospodar-skem polju, tako na duhovnem: dela, dela in dela!

Iz vseh krajev Kitajske prihajajo v Honkong odmevi na to Vašinvejevo izjavo. Iz kitajske za-časne prestolice v Čunkingu javljajo, da so prese-nečeni in menijo, da je Vašinvej hotel s tem po-kazati, da je voditelj opozicije proti maršalu Čan-kajšku z odločno protikomunističnim programom. V inozemskih krogih pa menijo, da obstoja med Vanšinvejem in maršalom Čankajškom popoln medsebojni sporazum in da je Vašinvej nastopil po nalogu maršala, da bi kitajska vlada izvedla iz odmeva ki ga bo ta Vašinvejev brzojav sprožil na Kitajskem in Japonskem, če je čas za mirovna pogajanja že dozorel. Vladi blizu stoječi krogi pa izjavljajo, da je maršal Čankajšek nevoljen in da on vztraja pri svoji izjavi z dne 26. decem. 1938, ko je dejal, da se bo Kitajska borila dalje do konč-ne zmage.

Vanšinvej proglašen za izdajalca in proklet od kitajske vlade

Čungting, 2. jan. b. Izvršilni odbor Kumin-tanga je snoči zasedal in sklenil, da bivšega predsednika kitajske vlade Vančungveja izključi iz stranke zaradi tega, ker je na svojo lastno pest stopil v zvezo z japonskim generalom Doi-harom ter se z njim pričel pogajati za ustavev sovražnosti. Izvršilni odbor je Vančingveja

proglasil za izdajalca in begunca ter mu odvzel vse položaje in časti, ki jih je zavzemal v nacionalni Kitajski. Na Kitajskem govorijo, da je nastopil proti interesom nacionalne Kitajske v trenutku, ko je bilo nujno potrebno, da vsi Kitaj-ci stopijo v skupne vrste in se branijo pred ja-ponskim napadalcem. Izvršilni odbor Kuomintan-ga smatra, da je potrebno nadaljevanje ne-izprosne borbe. O kakšnih pogajanjih z Ja-ponsko ne more biti govora tako dolgo, dokler zadnji japonski vojak ne zapusti kitajskega pod-ročja. Vse, kar bo Vančingvej delal odslej, bo delal na svojo odgovornost in njegova dejanja nacionalne Kitajske prav nič ne obvezujejo.

Japonci pričakujejo razsul Kitajske

Tokio, 2. jan. b. Beg generala Vančingveja smatrajo japonski politični krogi in tisk kot za-četek razsula nacionalne Kitajske, ki ne pristane na nobena pogajanja z Japonsko, ker je pod vplivom tujih sil, od katerih je v zad-njem času dobila tudi veliko finančno pomoč. — Tukaj pričakujejo, da bodo poleg predsednika ki-tajske vlade Vančingveja tudi drugi kitajski či-nitilji uvideli brezsmiselnost borbe z Japonsko in da bodo pristali na pogajanja, ki bodo za Ki-tajsko velikega pomena. S temi pogajanj bi Ki-tajska v zadnjem trenutku mnogo pridobila.

Češki uradniški zakon Prej v pokoj - Manj uradnikov - Odpust poročenih uradnic

Praga, 2. jan. TG. V zadnjih dveh mesecih je izšla cela vrsta zakonov in zakonskih uredb, s katerimi hoče država izvesti obsežno varčevanje v državni upravi, predvsem pa znižati število dr-žavnih namestencev. V ta namen je ubrala tri pota: 1. skušala bo odvitiš uradništvo spraviti v druge službe. 2. Razrešila bo poročene ženske uslužbenice in bo pri tem seveda vzela v obzir njihov gospodarski in socialni položaj. 3. Upoko-jila bo starejše uradnike in one, ki so manj spo-sobni.

Za dobo dveh let bo ukinila sprejem vsakih novih državnih uradnikov. V isti dobi tudi ne bo nobenih napredovanj.

Glavni ukrepi, ki jih imenovane uredbe uva-jajo — v okviru zgoraj naštetih treh potov — so sledeči:

Vsa od sedaj veljavna znižanja plač državnih namestencev ostanejo v veljavi za nedoločen čas. Draginska ali aktivitetna doklada bo pri neožen-jenih državnih uradnikih za eno tretino znižana. Država dobi pravico, da pokojnino uradnikov, ki so bili kazensko upokojeni, zniža za polovico. Posebno pozornost posveča vlada poroč-e-nim uradnicam. Daje jim možnost, da pro-stovoljno izstopijo iz državne službe in jim v tem primeru daje pravico do mnogo višje odpravnine, odnosno do višje pokojnine, ako so dosegle za-dostno število let, ter jih tudi višje oskrbuje na stara leta, od 55. leta dalje. Prostovoljne odjave iz državne službe morajo biti predložene do 16. januarja. Če bi se pripetilo, da bi med tem iz državne službe odpušena žena ostala vdova, ali bi se od moža ločila, prevzame država obveznost, da ji dopolni odpravnino, odnosno da ji dopolni pokojnino in starostno oskrbnino. Glede onih po-ročenih uradnic, ki bi se prostovoljno ne prijavile za izstop iz državne službe, bo država proučila, v kolikor je zaslužek žene družini zares potreben in se bo po teh zaključkih ravnala pri odpustu poročenih uradnic iz državne službe. Država ima pravico, da poročene uradnice s 17. januarjem pri-čenja odpustiti iz svoje službe. Tudi poročenim odpuščenim ženam bo država plačala neko odprav-nino, ki znaša po petletni službi 30% državne pla-če, po desetletni službi polovico letne državne plače, po 20letni službi pa 90% letne državne plače. Če pa odpušena uradnica želi, da ji država plačuje starostno oskrbnino, ji bo plačana z na-stopom 58. leta. Ker obstoja nevarnost, da bi se

poročene uradnice hotele proti gornjim uredbam zavarovati na ta način, da se od svojih mož ločijo, predvideva posebna uredba, da se ločitve po 1. septembru 1938 pri izvajanju odpustov poro-čenih žena ne bodo jemale v poštev.

V zvezi z odpustom poročenih žena iz držav-ne službe odloča posebna uredba, da država odslej poročenim ženam, ki uživajo pokojnino, te pokoj-nine ne bo več izplačevala. Pač pa dobe pravico do enkratne odpravnine, odnosno do starostne oskrbnine, ki se pričena s 55. letom.

V primeru, da bi se neporočene državne urad-nice pozneje poročile, nastopijo avtomatično in ta-koj vsi ukrepi, ki jih predpisuje gornja zakono-dajna, to se pravi, da dobe te novoporočene žene pravico do prostovoljne odjave in s tem pravico do višje odpravnine in višje pokojnine, ali pa da prevzamejo nase odgovornost, da jih odpusti dr-žava iz službe pod slabšimi pogoji.

Sprejem poročenih žena v državno službo je odslej nemogoč z izjemo nekih primerov, o ka-terih pa vlada sama odločuje.

Novo uredbe dajejo državi pravico, da sta-rejše in manj sposobne uradnike upokoji že po izpolnitvi 55. let življenja. Ženske uradnice pa že eno leto prej, to se pravi s 54. letom.

Službeno pa bo sleherni državni uradnik za stalno upokojen, ko doseže 60. leto starosti. Za žene velja meja 55 let. Država dobi pravico, da državnega uradnika upokoji tudi že pri 55 letih, če je takrat že dosegel pravico do polne pokoj-nine.

Načelo, da državni uslužbenci ne morejo slu-žiti dalje kot do svojega 60. leta, je dobilo izje-mo pri vseučiliških profesorjih, ki bodo upoko-jeni s 63. leti starosti. Sodniki smejo služiti samo do 60. leta izjema velja za sodnike najvišjega dr-žavnega sodišča, ki smejo služiti do 63. leta. Za vojaške uslužbence velja splošni zakon, to se pravi, da se morajo izločiti iz državne službe z nastopom 60. leta starosti.

Državni ukrepi, ki so jih merodajne oblasti v vseh področjih natančno proučile, računa država da bo prihranila mnogo denarja, da bo dobila mlajše in bolj sposobne uradništvo in da bo ženo vrnilo njenemu naravnemu poklicu v družini, ki je osnovna celica državnega in narodnega obštva.

Ukrajinsko vseučilišče v Chustu

Vološin o vladnih gradbenih načrtih

Bratislava, 2. jan. TG. Predsednik karpatsko-ukrajinske vlade msgr. Vološin je v »Lidovih No-vinah« napisal navoletni članek, v katerem pravi, da si bo Karpatska Ukrajina svojo prestolnico or-ganizirala v Chustu. Vlada se že pogaja za večje posojilo, da bo mogla zgraditi potrebna vladna poslopja. Vlada bo zgradila tam tudi vseučilišče, novo stolnico, poslopje za višje šole, poslopje za ukrajinsko gledališče in deželni muzej. Z delom bo vlada začela že spomladi. Prav tako bo vlada začela graditi novo železnico skozi Karpatsko Ukrajino, in sicer čez Perečnin in Svalago do Chu-sta. Pri gradbi bo sodeloval češki kapital in tudi češki tehnik. Tudi inozemski kapital je obljubil svoje sodelovanje. Glede Judov pravi Vološin, da v Karpatski Ukrajini poštene in verne Jude prav tako cenijo, kakor vse ostale poštene državljane. Pred postavo ima vsak državljan iste pravice in iste dolžnosti. Na gospodarskem področju bo vla-da dovolila poštno svobodno tekmovalstvo. Niko-gar ne bomo izključevali, kdor je pošten, seveda pa bomo gledali, da ukrajinski narod ne bo trpel škode.

Chust, 2. jan. AA. (CTK) Vladni dekret, ob-javljen v uradnem listu, odreja, da se bo Pod-

karpatska Rusija odslej uradno imenovala Karpat-ska Ukrajina.

Gajda napada Beneša

Praga, 2. jan. AA. (Stefani) General Gajda je vložil pri praškem sodišču tožbo proti bivšemu predsedniku češkoslovaške republike, češ da je po krivem pričal in po krivem prisegel. Gajda trdi, da mu je dr. Beneš med nekim razgovorom januarja 1927 na japonskem poslanstvu v Pra-gi, ko sta govorila o bodoči organizaciji češkoslovaške države, izjavil, da bi se mogla nova organizacija izvesti le z nenadno izpremembo vladavine. Toda ko se je uvela proti Gajdi disciplinska preiska-va, je dr. Beneš kot priča popolnoma utajil, da bi bil podal takšno izjavo. Zato ga zdaj general Gajda tudi toži. 1

Zagrebska vremenska napoved: Stalno.

Zemunska vremenska napoved: Nekoliko to-plejše vreme. Pooblaščen za dežjem v vzhodni, pretežno jasno z jutranjo megljo pa v vzhodni po-lovici kraljevine. Ponoči zmeren mráz.

Zagrebski nadškof za novo leto

Na Silvestrov dan je zagrebski nadškof sprejel zagrebske duhovščine, ki je v njenem imenu nadškofu izrekel novoletni pozdrav generalni vikar in pomožni škof Salis-Seewitz. Nadškof dr. Štepinac je na pozdrav spregovoril daljši govor, ki je v njem med drugim naglasil tudi tole:

Najprej je omenjal napade na duhovščino, katero naj pri tem tolaži misel, da je tudi učitelj bil deležen istih napadov. Učence pa ni nad učiteljem. Nato je o memoriji, ki se razširja v nekem delu hrvatskega časopisa izrekel te besede: »Dober del časopisa, zlasti dnevnega, ima premalo vesti, ko prinaša članke, slike, opisovanja in oglašje, ki vzbujajo v množici najnižje nagone. To je bolešno dejstvo. Zauzpa mo in upamo, da bo poštena hrvatska javnost že vendar enkrat nastopila zoper to in vrgla iz svoje srede vse tisto, kar more uničiti celo velike narode, kaj šele manjše, kakršni so naš hrvatski narod, ki v njem delujemo. Ali mar ni to eno izmed glavnih sredstev, ki se jih poslužuje komunizem, da doseže svoje temne cilje — zastrupljati mladino! Kadar se bo mladina valjala v raz-

brdanosti, bo sposobna in pripravljena za vse. Če pa je resnična beseda, in resnična je, da na mladini počiva svet, tedaj je za nas le en sklep, in ta je, da mora domovina s tako mladino kmalu in naglo propasti. Zatorej smo pripravljeni, da bomo odgovorni činitelji hrvatskega narodnega življenja storili vse, da se prepreči to trgovanje s krvjo in življenjem hrvatskega naroda. To tem bolj, ker dobri del tega duhovnega smetja prihaja z ene strani, ki nima nikakršne zveze s hrvatsko narodno bitjo. V nadaljnjem je nadškof Štepinac govoril o veličastnih evharističnih kongresih, misijonih na deželi, o duhovnih vajah po vaseh ter o napredku katoliške akcije, kar vse je tako, da more dvigniti pogum hrvatskega duhovništva. Nato pa pravi:

»Zlasti pa bomo tudi v prihodnje gledali na naš Zagreb, da tukaj v novih župnijah dušno pastirstvo čim dovršeneje organiziramo. Nekatere novih župnij so že ustanovljene, druge bodo še ustanovljene, tako da bo vseh 200.000 zagrebskih katoličanov moglo brez težkoč zadostiti svojim duhovnim potrebam.«

Glavni volilni odbor je objavil volivne izide za Belgrad in Slovenijo

Belgrad, 2. jan. m. V Narodni skupščini se je danes dopoldne sestal glavni volilni odbor pod predsedstvom dr. Sagadina, predsednika državnega sveta. Po izjavah, ki so jih podali na seji predstavniki opozicijskih list, je povzel besedo poročevalec odbora, ki je pregledoval volivne rezultate za upravno področje mesta Belgrad-Zemun in Pančevo ter dravsko banovino. Poročila so bila sprejeta.

Glavni volilni odbor je ugotovil, da je na upravno področje Belgrada, Zemuna in Pančeva glasovalo 51.618 volivcev. Od tega števil je dobila državna lista dr. Stojadinovića 39.597 glasov (76,71 odstot.), lista dr. Mačka 11.522 (22,32%), in tretja državna lista Ljotića 429 (0,97%).

V dravski banovini je volilo 216.610 volivcev, in to za državno listo dr. Stojadinovića 170.257 (78,60%), za dr. Mačka 45.226 (20,88%), za Ljotića 1127 (0,52%). Po tem izidu, ki ga je proglasil glavni volilni odbor, dobi dr. Stojadinovića lista z ozirom na to, da je v obeh področjih dobila absolutno večino, vse mandate. Glavni volilni odbor bo jutri nadaljeval svoje delo ter bo na plenarni seji podal poročila.

Delo vlade v letu 1939

V Belgradu izhaja v francoskem jeziku list »L'Echo de Belgrade«, ki med drugim tudi piše o delu Stojadinovićeve vlade v letu 1939. Med drugim pravi tako:

»Opri na zaupanje regenstva in dežele se vlada pripravlja na težavno nalogo. Prva njena naloga je, da po pospešenem postopku predloži proračun. Za tem pa pridejo politične in upravne reforme v okviru sedanjih ustavnih določil. Da se ta program doseže, mora krepka roka zadržati deželo, da ne spodrsne v demagogijo... Vlada dr. Stojadinovića je od leta 1935 do 1938 vrnila del političnih »svobod«, katere je kralj Aleksander, suspendiral po 6. januarju 1929. Sedanja ustava dopušča, da se tak evobodnejši režim s primerno zakonodajo razširi. Zaradi notranje in zunanje politike pa mora Jugoslavija sama v sebi iskati izvir svoje nacionalizma, ne sme nikogar posnemati, ne sme krpiti tujih doktrin in metod. To je zamisel, ki vodi dr. Stojadinovićevo vlado in ki jo bo uveljavila leta 1939 bodisi pred parlamentom bodisi pred vso državo.«

Ni predsednik skupine JSZ

Tovarniški delavec Ivan Pangeršič v Zalogu je objavil v »Delavski pravici« izjavo z ozirom na »Slovenec« poročilo od 8. decembra, ter pravi, da ni ne predsednik ne odbornik skupine JSZ v Vevčah. Lojalno prinašamo to novico.

Jutroviski tisk v novem letu

Novoletno ljubljansko »Jutro« je na 2. strani prineslo članek »naročnikom in prijateljem«, v katerem pravi, da bo po novem letu ob ponedeljskih prenehala izhajati revija »Življenje in svet« kot priloga »Ponedeljskega Jutra«. Obeta tudi nekatere druge spremembe. Na koncu pa pravi, da je bila leta 1938 ustanovljena posebna zadruška, ki je »danes že eden merodajnih činiteljev v lastništvu našega tiska. S to zadruško je uspešno pričelo delo kolektivizacije lastništva našega tiska, ki na ta način postane last široke napredne in nacionalne slovenske javnosti.«

Važno za pomožno osebje v socialni in zdravstveni službi

Belgrad, 2. jan. AA. Po zakonu o strokovnih šolah za pomožno osebje v socialni in zdravstveni službi je odredeno, da mora pomožno strokovno osebje — dojičje, zdravstveni pomočniki, desinfektorji, babice in bolničarji — nostrifikirati svoje inozemske diplome, če hočejo opravljati službo v naši državi. Ta ukrep je bil potreben, ker so pogosto sprejemali v državno in zasebno službo to pomožno osebje tudi brez zadostne strokovne izobrazbe, ali pa že je obiskovalo šole v tujini, ki ne odgovarjajo našim zakonskim določilom. Po navodilih, ki jih je izdal minister za socialno politiko in ljudsko zdravje mora to osebje priložiti prošnji potrdilo o absolviranju šoli in podatke o šoli, njenem stroju in kako dolgo so jo obiskovali. Če bo glavni sanitetni svet ugodno presodil ta izpričevala, se odpošljejo prosvetnemu ministrstvu v nostrifikacijo.

Osebnosti

Belgrad, 2. jan. m. Na kmetijski gozdarski fakulteti na belgradski univerzi je promoviran za inž. agronomije Slovenec Jože Rihar.

Belgrad, 2. jan. m. Na predlog pravosodnega ministra so postavljeni za člane disciplinskih sodišča pri Stolu sedmorice, odd. 2B v Zagrebu naslednji: za predsednika dr. Jakob Konda, predsednik Stola sedmorice, odd. B v Zagrebu, za namestnika dr. Anton Kandiaš, sodnik kasacijskega sodnika, odd. B v Zagrebu; za sodnike: dr. Anton Kandiaš, dr. Josip Metković, dr. Avgust Munda, dr. Pihler Franc, sodniki kasacijskega sodišča, odd. B Stola sedmorice v Zagrebu; namestnik dr. Milko Gaber, dr. Josip Fišinger, dr. Kazimir Pazini, dr. Ivo Iveta, sodniki kasacijskega sodišča, odd. B Stola sedmorice v Zagrebu.

Belgrad, 2. jan. AA. Uvozni odbor pri Narodni banki poziva vse prizadete uvoznike iz nektrinskih držav, da o pravem času vložijo prošnje za uvoz kontroliranega blaga za prvo trimesečje t. l., in sicer na predpisanih obrazcih z navedbo vseh potrebnih podatkov. Dovoljenje za uvoz in plačilo bodo dobili uvozniki le v mejah za prvo trimesečje t. l. razpoložljivih kontingentov.

Ali se je že pričelo vedriti

Več ko 3 tedne je že minilo, odkar so bile volitve. Volilni boj je bil v glavnem v znamenju nove ureditve države ter je sporazum med Hrvati, Slovenci in Srbi v volivnem boju bil važna točka. Od volitev dalje pa je vse nekam potihnilo, kar je tudi razumljivo. V strasteh volivnega boja je težko govoriti o kakih političnih dogovorih. Sedaj pa, ko so se v teku 3 tednov volivne strasti nekoliko polegile, vedno pogostejše udarja v javnost kak glas, ki govori o tem, kaj naj bo poslej.

Od hrvatske strani ni posebnih javnih obravnav tega vprašanja, kar pa človek tudi razume. Mačkovo glasilo »Hrvatski Dnevnik« je zadnjič dovolj jasno povedal, zakaj dr. Maček molči, ker čaka primernega trenutka in kraja, kjer naj pove, kaj misli. Javne obravnave tudi niso vedno koristne pri reševanju tako zapletenega vprašanja, kakor je ureditev spornih razmer med Slovenci, Hrvati in Srbi. Vendar pa moramo znova ugotoviti, da se od srbske strani oglašja čim dalje več glasov, ki merijo na novo ureditev države.

V tem oziru ne gre poudarjati izjav in člankov, ki izhajajo v uradnih glasilih sedanje vlade, med katere moramo v prvi vrsti prišteti Belgradsko »Samoupravu«. V noveletni številki 1. januarja 1939 je ta list na prvi strani prinesel kar dva članka, ki se pečeta s tem vprašanjem. Članka nista zgolj polemizirala zoper združeno opozicijo, marveč vsebujeta tudi nekaj pozitivnih misli na naslov dr. Mačka.

V članku »Sporazum« in »Sporazum« — pisec naglašja, kako je dr. Maček pred volitvami z združeno opozicijo napravil svoj sporazum, kar pa sedaj ne more več veljati, ker srbska opozicija pri volitvah ni izpolnila svojih obetov. Nato pa pravi članek: »Res je, da bi g. dr. Maček z dr. Stojadinovičem ne mogel napraviti takega za sebe tako ugodnega »sporazuma«, kakršnega je napravil z opozicijo, ki pa v praksi prav nič ne pomeni, pač pa bi mogel napraviti stvaren in koristen sporazum, ki bi imel trajno vrednost in ki bi Hrvatoma zagotovil izpolnitev vseh tistih hrvatskih zahtev in želja, ki jih je mogoče izpolniti brez škode za državo in brez škode za zakonite interese drugih delov države... Hrvatsko vprašanje je sedaj odvisno od g. dr. Mačka, ki je sprejel nase zgodovinsko odgovornost. Ako tej nalogi ni dorastel, je toliko večje gorje za tiste, ki gredo za njim.«

V drugem članku, ki je podpisan s šifro N. In. in ki nosi naslov »Razvedravanje«, se pisec na dolgo in široko ukvarja s primerami med angleško in jugoslovansko politiko, kakršno vodi dr. Stojadinovič. Nato preide na združeno opozicijo pri nas ter naglašja, da te stranke nikakor ne govorijo o svojih stališčih zato, »ker si niso na jasnem, kaj naj povedo.« Res je, da ne morejo isto govoriti Živkovič in Davidovič in Maček. Nato pa pravi:

Velike bitke v Španiji

Saragosa, 2. jan. dl. Že deseti dan divjajo hudi boji na katalanskem bojišču. Vedno bolj se kaže, da ima Francova ofenziva namen končati državljansko vojno s širokopotezno zasnovanim odločilnim udarcem. Iz Francovega vrhovnega poveljstva poročajo o uspešnem napredovanju bojev v južnem odseku jugovzhodno od Leride, kjer so nacionalisti po zavzetju Granadelle osvojili, sedaj tudi Poble de Granadella, ki je kakih 5 km vzhodno in že v gorovju. Uspešno napreduje fronta tudi vzhodno od Trempa, kjer se je posrečilo popolnoma zasesti gorovje Monsech (1600 m) in ga očistiti sovražnika.

Kljub tem uspehom pa še vedno smatrajo nevtralni opazovalci, da gre le za začetne boje in da bo glavna sila Francove armade šele pozneje navadila. Franco je spremenil svojo dosedajno taktiko »počasnega osvajanja«. Da bi mogel sovražniku zadati odločilni udarec, je vse razpoložljive rezerve združil v dva velika armadni zbora, ki stojita neposredno za bojnimi črtami. En armadni zbor bi stopil v akcijo, če bi general Miaja, ki je vrhovni poveljnik rdečih črt na odseku Madrid—Valencija, pričel razbremenilno ofenzivo v prilog svojemu tovaršiji, poveljniku katalonske armade, Hernandezu Sarabiji. Drugi armadni zbor pa bo prešel v napad na sami reki Segre, ako se bo pokazala potreba. Zaenkrat pa Franco z veliko silo uničuje trdnjavske pas, ki so ga Katalonci zgradili ob Segri in ob Ebru. Glavno delo opravlja topništvo in letalstvo. Pravijo, da je Francova okolica že prej nasvetovala to taktiko, katero je pa on sam do sedaj dosledno odklanjal.

Posebno hudo pa je prizadel rdeče čete predor njihove črte severno od Balaguera. Prve dneve se je ofenziva nadaljevala le na obeh skrajnih krilih. Balaguer pa je v središču bojne črte. Rdeče čete se zaenkrat še krepko branijo. V zadnjih dveh dneh pa se že opazuje popuščanje. Zdi se, da so izžrpane, ker jim primanjkuje potrebnih rezerv. Večina bojev se odigrava v somrak, kajti gosta megla, ki pokriva pokrajino, dovoljuje le pet do šest ur dnevnega jasnejšega razgleda. Število rdečih ujetnikov presega 10.000.

Salamanca, 2. jan. AA. DNB. Nedeljsko uradno poročilo nacionalističnega poveljstva pravi:

Ofenziva nacionalističnih črt na katalonski fronti se uspešno nadaljuje. Levo krilo nacionalistične armade je zavzelo vasi Montargulo in Saldago onstran reke, desno krilo je pa zavzelo Margaleo Vinibro in druge kraje. Ujeli smo več kot tisoč republikancev. Njihove krvave izgube so tako zelo velike. Med vojnim plenom je več skladnih orožja in en sovjetski tank. Prvi dan novega leta je prinesel nacionalistom največ ozemlja od

Daladier na Korsiki

»Francelja je, verujte mi, močna«

Ajaccio, 2. januarja. AA. (Havas.) Točno ob osmih se je Daladier pripeljal v pristanišče, pozdravljen s topovskimi streli. V luki so predsednika vlade sprejeli korziški prefekt, krajevne politične osebnosti in zastopniki drugih oblasti. Sprejema se je udeležila velika množica. G. Daladier je nato krenil v spremstvu svojega kabinetnega šefa in tajnika ter admirala Darlanta in generalov Georgesa in Vuillemina proti spomeniku mrtvih, ves čas navdušeno pozdravljen. Vojaštvo je izkazalo vojaške časti pred spomenikom, postavljenim v spomin 40.000 Korzičanom, padlim v svetovni vojni. Daladier je položil na spomenik šopek cvetlic, godba pa je nato dala znamenje, da se z enominutnim molkom izkaže čast mrtvim. Potem je bila revija čet, nato pa je predsednik vlade odšel na prefekturo. Na poti do prefektуре ga je ljudstvo pozdravljalo z navdušenimi vzkliki.

Daladier se je zahvalil za sijajni in navdušeni sprejem, ki mu ga je priredil Ajaccio. Naj živimo v katerikoli pokrajini, je nadaljeval Daladier, zmerom in predvsem smo Francozi. Naj bodo med nami še toliko nesoglasja, v prvi vrsti smo zvesti sinovi Francije. Pozdravljam na teh tleh spomin tistih 40.000 Korzičanov, ki so padli ne samo za Francijo, temveč tudi za svobodo zavezniških narodov. Prepričani bodite, da goji francoska vlada nasproti vam posebno pozornost, kajti bogata zgodovina Francije se dobro zaveda, da jo je obogatila zgodovina našega otoka. Kakršnokoli je bilo naše zgodovinsko poreklo, postali smo Francozi, ker smo hoteli postati Francozi. Francija ni nastala v teku kakšnih zgodovinskih slučajnosti. — Francija je svobodna in prostovoljna družba vseh pokrajin, ki so pripadle pod podnebje civilizacije in bratstva k velikim domovini. Vi ste položili na oltar Francije 40.000 žrtv v Argonih in pri Verdunu, tigar kri je poročilo naše neomajne zvestobe materi domovini. Franciji ni treba, da je napadala. Francija obstoji predvsem v naših sreih in v našem duhu. Franciji ni potrebno dvigati svoj glas. Franciji je potrebno le, da je močna, in ona je, verujte mi, močna. Mnogo mi je bilo do tega, da to povem vam, narodu pomorščakov in vojakov. Ko je eskadra plula okoli vašega otoka, sem želel, da bi vsak pastir in vsak ribič, ki jo je videl, kako plove, šel domov mirno in lahkega srca, kakor človek, ki ne čuti skrbi, kakor človek, ki se čuti varnega. Naj bo ta eskadra podoba francoske moči, je ob koncu dejal Daladier. Naj bo vtelesenje ganljive francoske ljubezni.

Daladier se je nato prepeljal na križarko »Foch«, navdušena množica ga je pa ves čas s obale frenetično pozdravljala. Nekaj trenutkov pozneje je eskadra odplula iz voda Ajaccia in krenila proti Bastiji.

Prepir med francoskim in italijanskim tiskom še traja

Rim, 2. januarja. AA. (Stefani.) »Messaggero« prinaša na prvi strani zemljevid, ki ga je objavil pariški tisk »Match«. Članek slika vojaški pomen Korzike in podčrtuje svoja izvajanja z dokumentiranimi podatki in pravi med drugim, da lahko francoska letala s korziških letališč prav igranje prilete v eni uri do najvažnejših italijanskih mest. List »Messaggero« naglašja zadovoljstvo, s katerim ugotavlja francoski list to občutljivost Italije in pravi, da je Korzika na Italijo naperjen revolver. »Messaggero« se sprašuje, ali Pariz res misli, ali morejo takšne izjave škodovati naravnim težnjam italijanskega naroda. Ti dokumenti so po mnenju lista jasno priznanje, ki vnoči potrjujejo, na kateri strani je nevarnost. Še več, to priznanje samo zadosti upravičuje italijansko stališče glede Korzike.

Isti list prinaša članek generala Cosellija, ki polemizira v vojaškem listu »Forze Armate« s člankom polkovnika Faussandra, ki je izšel pred nekaj dnevi v listu »France Militaire«. V tem članku je francoski vojaški strokovnjak na nemožno način podal historiat italijansko-francoskega razmerja v letu zgodovine.

Dmovski umri

Variava, 2. jan. AA. Pat: Umri je Roman Dmovski, ustanovitelj narodne demokratske stranke. Pred vojno je bil pokojnik predsednik poljskega kluba v Petrogradu, med vojno je pa vodil poljski mednarodni odbor v Parizu. Kot poljski delegat na mirovni konferenci je tudi podpisal versajski pogodbo. Dmovski je bil član prvega sejma po vojni. Leta 1923 je bil poljski notranji minister, zadnja leta se pa ni več aktivno udeleževal v politiki. Pokojnik je dosegel starost 74 let.

Časopisi umirajo...

Praga, 2. jan. TG. Tukaj sta s 1. jan. prenehala izhajati dva nemška lista, namreč »Prager Presse«, ki je bila 18 let službeno glasilo zunanjega ministrstva, in »Bohemiac«. Tudi »Prager Tagblatt« v svoji prejšnji obliki je nehaj izhajati. Firmo lista pa je kupilo založništvo »Orbis«, ki je prej izdajalo »Prager Presse« in bo sedaj izdajalo pod popolnoma novim uredništvom »Prager Tagblatt« kot svoje glasilo.

Berlin, 2. jan. TG. »Germania«, 68 let izhajajoči katoliški list, ki je bil zadnjih 15 let v rokah von Papena in se je ob nastopu narodnih socialistov prilagodil novim razmeram, je nehaj izhajati. V poslovnem članku piše glavni urednik Denker, da je smrt »Germanie«, ki da je nekaj bila veliki list, otočna, toda vkljub največjemu naporu so se morali vdati neizbežni usodi, ker niso našli denarnih sredstev za nadaljnje izhajanje. Tudi von Papen se poslavlja in zaključuje svoj članek z vzklikom »Vivat Germania aeterna!«

Z istim dnem je prenehaj izhajati tudi znani »Berliner Tageblatt« in je s tem ugasnil eden najbolj izrazitih nemških dnevnikov, ki je bil mnogo razširjen v inozemstvu.

Bukarešta, 2. jan. TG. K dosedanjim žrtvam novih okoliščin se pridružilo spet nekaj časopisov, ki so s 1. januarjem prenehali izhajati. Med njimi je najbolj važen dnevnik »Dreptatea«. Tudi »Adeverul« in »Dimineata« sta v nevarnosti, da ne izginejo.

Belgrad, 2. jan. m. Gradbeni minister je podpisal odlok, s katerim odobrava tehnični predlog za obnovo državne ceste št. 17 od km 44.095 do km 45.009 (Mihevski klanec pri Veliki Nedelji) v znesku 729.474,21 din.

Rim, 2. jan. c. Nemški gospodarski minister dr. Walter Funk je sedaj na počitnicah v južni Italiji. Dne 7. januarja bo prišel v Rim, kjer se bo tri dni z italijansko vlado posvetoval o gospodarskih odnosih med Nemčijo in Italijo.

London, 2. januarja. AA. (Havas.) Sodišče je obsodilo na štiri mesece strogega zapora bivšega ruskega časnika Ivana Englija zaradi poklicnega beračenja.

Poljska zadovoljna z Nemčijo a na zavezništvo Francije ne računa

Variava, 2. jan. AA. Stefani. Poluradna »Gazeta Polska« pravi, da so glasove iz nekkih tujih krogov o razmerju med Poljsko in Nemčijo sprejeli ravnozdno, kajti kljub poljsko-nemški nenapadali izjavi, ki kaže obe državi samo na 10 let, je Poljska prepričana, da bo razmerje med obema državama tudi po poteku tega roka ostalo dobro,

»aj je namesto sovražstva zavladalo med obema narodoma vzajemno razumevanje in zaupanje. List se niti ne čudi, da skuša Francija danes zapustiti zavezništvo v Srednji in Vzhodni Evropi in se umakniti za Maginotovo črto, ter pravi, da mora Poljska v zunanji politiki ravnati tako, kakor da Francija nima nobenih obveznosti do nje.

Novo leto po vsem svetu

Japonci »silvestrujejo« po štirinajst dni. Po vsem svetu svojevrstne navade ob prelomu koledarja

Pa smo srečno prijadrali v novo leto. Nekateri slovesno, ob godbi, zabavi in velikih prireditvah, drugi pa bolj potihem, doma in brez večjih ceremonij, kakor iz običajne sobote v običajno nedeljo. Vsi pa smo si vaščili »srečno novo leto« in vsak je na ta ali oni način čutil in izražal, da se je kolo časa spet zasukalo za en zob in vsi smo začeli pisati: 1939. Da pa ne bomo mislili, da ta preobrat časa samo v Evropi slovesno obhajamo, podajamo kratek opis, s kakšnimi slovesnostmi in zabavami Japonci gredo v novo leto.

Novo leto je za Japonce posebno slovesen dan. Kdor ga ne more praznovati, se čuti za najbolj nesrečnega človeka na svetu. Že zadnji dnevi starega leta so izredno živahni. Po vseh mestih so »sklepni sejmi«, prazniki »letnega pozabljenja« in druge vesele prilike, ob katerih se zlasti izkaže japonska kuharska in pekova spretnost. To razpoloženje počasi pripravlja zadnji dan in »silvestrovce«. To noč noben Japonec ne gre spat. Po hišah sede ob razkošno obloženih mizah in jedo dolge testenine, ki pomenijo dolgo življenje. Poleg tega, saj je novo leto prvi dan v novo življenjsko dobo, pa ima ta dan za Japonce še nek drug pomen: Na ta dan ima vsak Japonec svoj rojstni dan! Osebnosti rojstni dan posameznika po nekaj letih že nima nobenega pomena in se mirno lahko pozabi nanj. Novorojeni otrok je na dan rojstva že eno leto star in takoj stopi v drugo, ob prvem novem letu je star že dve leti — in je na liru, pa čeprav bi bil rojen šele v oktobru.

V prejšnjih dobah so Japonci ta svoj najbolj vesel dan praznovali po tri tedne, danes še nekako po 16 dni. Na dan 1. januarja so vse hiše v zastavah in banderih, nad vsakim vhom visijo lepi, okusno poviti šopi zelenja, trav in zgodnjega cvetja, vse, kar v japonskem pojmovanju pomeni srečo, da se na ta dan obesi nad vrata. Vse ceste so pometene in oprane kakor miza, po njih hodijo samo praznično oblečeni ljudje, ki od hiše do hiše voščijo srečno novo leto. Pred hišami se igrarajo kopice otrok, v svetlih, bleščočih svilenih kimonah. Odrasli poskušajo svojo spretnost v tem, da kujejo voščilne verzice in jih pišejo na svileni papir — danes je prvi dan pisanja.

Na dan 5. januarja je v cesarski palači novaletna pojedina. Na ta dan vsi uradni posli počivajo, ne izda se noben odlok, noben zakon, noben akt se ne reši in zato tudi vse državne oblasti po deželi počivajo. 6. januarja so po vseh mestih in večjih naselbinah prve gasilske vaje v novem letu, 7. januar pa je dan »sedmih zelišč«: v vsaki hiši je glavna jed neka kaša, pripravljena iz sedmih zelišč in jo jedo med prepevanjem pesmi in šalami, da bi odgnali »kitajskega tičca«, ki prinaša nesrečo — neka navada, ki izvirja še iz pradavnih dob in je podobna našem praznovanju o mori. 8. januarja je veliki nastop vojske itd. — vsak dan nekaj novega in zanimivega do 15. januarja, ko se zunaj pred mestom vse novoletno okrasje slovesno sežge. To je prav za prav najbolj veseli in najbolj ljudi dan, ko se vse, mlado in staro, zbere pred mestom, z vseh strani prihajajo sprevoji in nosijo balončke, igrače, umetno cvetje itd. in

vse to mečejo na grmado, zraven pa petje, stari narodni plesi — nekaj takega kakor pri nas, ko »pusta« kurijo. S tem je prihod novega leta dovolj počaščen in življenje počasi stopi v normalni tir, dokler kolo časa ne prinese kakega novega praznika.

Prav ob takih praznikih se najbolj nazorno kaže japonski značaj, ki je ukažen, sprejemljiv, zraven pa bistrovno izbirčen. Sprejema vse pridobitve zahoda in drugih delov sveta, kjer Japonci v večjih ali manjših skupinah prebivajo in bogate svojo domovino z vrednotami tamošnjih krajev, doma pa se krčevito in neomajno drži podedovanih navad in običajev in mu je vse doma-

če, vse njegovo — na dan 8. januarja je vesel, ko v paradi vojske vidi najmodernejši tank in posluša brnenje najsilnejših bombnikov, vesel pa je tudi svojih »sedmih zelišč«, ker je prepričan, da ga bodo ubranili »kitajskega tičca«. Vsa moderna civilizacija, ki je v desetletjih preplavila Japonsko in ji dala novo zunanje lice, ni mogla odpraviti nobene stare navade, ki se praznuje in obhaja že stoletja. Ta značaj ima svoje korenine v vzvišenem čenčenju in epoštvanju prednikov, h katerim spadajo predniki že izpred stoletij prav tako kakor še živenci starši — zato vsak rod živi svoje notranje življenje na las tako, kakor je videl prejšnjega.

Novoletne navade po ostalih delih sveta

Odkar človeštvo življenje šteje na leta — pa naj se ta razdobja imenujejo kakorkoli — je dan novega leta mejnik, ki loči odhajajočo dobo od prihajajočo in ga je treba zato dostojno praznovati, da se bo ločil od drugih dni, ki stojijo lepo v vrsti. Kakor ima vsaka vasa svoj glas, tako ima tudi vsaka dežela, vsak narod svoje navade, s katerimi prvi dan prihajajočega leta loči od drugih. Tu v kratkih besedah podajamo nekaj opisov o takih navadah, ki so vsaj zanimive, če vse že ne posnemamo vredne.

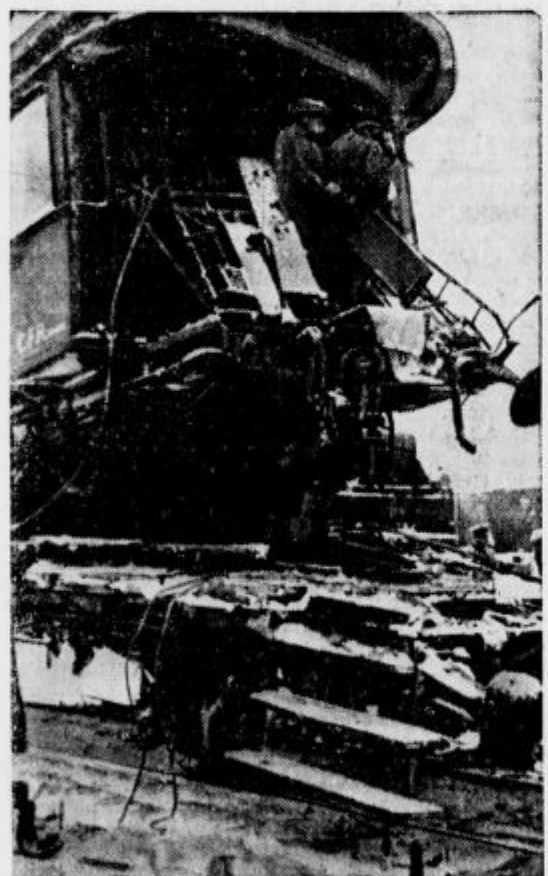
V pristaniških mestih po Skandinaviji na novoletni dan zjutraj odklikujejo vse tiste, ki so v preteklem letu rešili kako življenje iz morskih valov. Življenje na morju ob Skandinaviji je trdo in kruto, zato Skandinavci tako cenijo tiste, ki so se kdaj pogladi v valove in rešili kakega človeka, ki mu je že grozila smrt v mrzlem morju. Na novo leto dan zjutraj dva zastopnika meeta obiščeta vse rešitelje, se jim v imenu mesta zahvalita in izročita darila, ki večkrat dosegajo velike vrednosti — kakršna je pač bila nevarnost, v kateri se je odigravala borba za življenje.

Malajski pregovor pravi: »Na novoletno noč se sovraštvo pokoplje.« Noben Malajec ne mara v novo leto stopiti s kakimi neporavnanimi računi do svojega rojaka. Vsa jeza, vse sovraštvo se na ta dan odpusti. Na Silvestrovo noč noben Malajec ni doma, to bi se reklo, da se izogiblje spravi in odpuščanju, ampak vsi so zunaj, na cestah, po zabaviščih in vrtovih in sovražniki se iščejo med seboj. Čeprav dva že vse leto nista govorila, se na to noč poiščeta, se pozdravita in odpuščata drug drugemu — nato pa naprej v novo leto, brez bremen na duši.

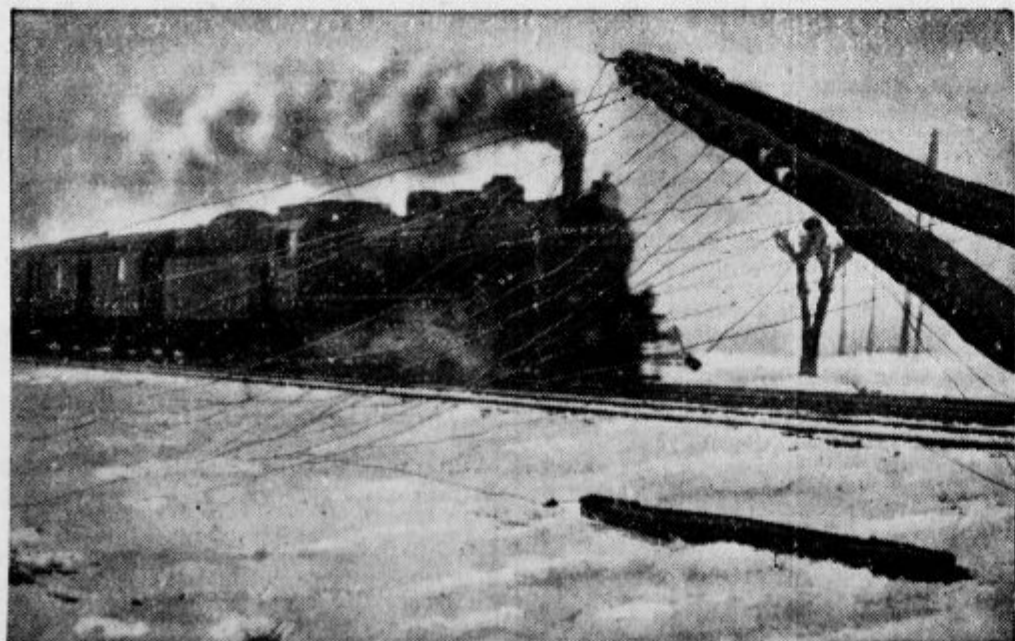
Na Kitajsko je ta navada prešla že v bolj materialistični obliki. Kitajec ne mara iti v novo leto — z denarnim dolgom. Zadnji dan leta morajo biti vsi dolgovni plačani, da je mogoče začeti znova. Prej je dovoljeno vse leto piti, kaditi opij, zapravljati pri kartah ali brezdelno pohajkovati, delati dolgove in živeti na tuj račun — vse to ni nič sramotnega. Nezaslišano pa bi bilo, z dolgoviti v novo leto! Zato bi se Kitajec proti koncu leta tudi pretegnil, dela in varčuje in strada in živi v največjem pomanjkanju prav kakor najnižja žival, da bi mogel ob koncu leta poravnati svoje dolgove in na novoletni dan mirno svojim upnikom gledati v oči. 1. januarja je Kitajec gotovo brez dolga — potem se pa v resnici začne znova.

V novo leto — po obveznem silvestrovanju:
»Ali bi mi hoteli povedati, koliko je ura?«
»Devet.«
»Se to mi razložite, ali devet zjutraj ali devet zvečer?«
»Devet zjutraj!«
»Bodite tako prijazni, ko sva že začela, pa mi povejte, kdaj devet: danes ali včeraj?«
»Danes in letos!«

Pogled na železniški voz po nesreči

K veliki železniški nesreči v Romuniji na sveto noč.

Pogled na progo, brzojavno in telefonsko napeljavno na dan pred nesrečo. Vse zveze so bile potrgane in se posamezne postaje niso mogle sporazumevati med seboj. Zato sta se na odprti, enotirni progi v polni vožnji zaletela dva nabito polna vlaka. Dosele so izpod razvalin obeh vlakov potegnili nad sto mrtvih, veliko pa se jih še v bolnišnicah bori s smrtjo.

Zena na modernem ženskem mestu

je 65 letna Amerikanka Mary Sullivan, ki se kljub svoji »častitljivi starosti« še vsak dan vadi v boksanju. »Starokopitnim« sosedom pa ves ta njen šport ni všeč, ker preveč »buta« po vsej hiši. Pri tožili so se na sodišču, naj ji to vsakodnevno razbijanje prepove.

Viti. Vsako leto za Silvestrovo noč najamejo eno največjih dvoran in tam prirede izbran koncert največkratnejših skladb in igrarjo pozno v noč — povsem zastoj, za reveže, ki si med letom niso mogli privoščiti nobenega umetniškega užitka. Da se k temu koncertu, na katerem je seveda vedno gneča, ne vstulijo kakšni »nevredni« — t. j. taki, ki lahko med letom plačajo — za to skrbi mestna policija, ki zavrne vsakega, ki ni videti dovolj reven.

Argentinska železniška družba »Central Argentine Railway«, ki s svojimi progami veže obe obali Južne Amerike, v novoletni noči iz vseh večjih kolodvorov odpošlje lokomotive, v katerih zastopniki družbe obiščejo čuvaje, ki daleč od obljubljenih selišč v kakih prerijah varujejo prog. Zahvalijo se jim za vestno službovanje, na licu mesta vidijo, kako žive, nato pa jim v dar puste košarico samih daril.

Kljub mrzlemu valu so zime vedno toplejšje

Zalivski tok ogreva vso severno in srednjo Evropo
Severne ptice se ne selijo več tako na jug

V času, ko se vse menja, je tudi zemlja sama začela nekako menjati svoje navade. Tako so n. pr. učenjaki ugotovili, da ni več tako zmrznjena kakor je bila »njega dni«. Tudi mi sami vemo, da naši predniki pomnijo vse drugačne zime kakor pa je letošnja, ki že kar spada med »boljšee«, dasi še ni nič proti nekdanjim, ko je drevje, pokalo in je bilo snega tudi do 1 m.

Norveški vremenslovce dr. Hoel je te izpremembe v zimah podrobneje proučeval in ugotovil, da je na skrajnem evropskem severu, na Spiebergih, v zadnjih 20 letih povprečna letna temperatura narasla za celih 7°. Ledeniki ne segajo več tako daleč na jug, Barentovo morje ni več tako močno zamrznjeno in nekateri pliči, ki so se nek-

danje v mogočem zalivu pod jasnimi žarki tropičnega sonca še bolj razgreje. In močni zimski vetrovi, ki so pri nas povzročali pravi zimski mraz in nastajajo med Anglijo, Islandijo in Norveško, so pod vplivom gorkejšega zalivskega toka milejši, po njih pa tudi milejšje zime. Omenjeni norveški vremenslovce dr. Hoel prerokuje, da bo to trajalo še nekaj desetletij, vsaj trideset let še — prepustimo mu odgovornost za te napovedi. Zakaj pa je nad mehiškim zalivom manjša oblačnost? Zato, ker neke druge vode manj izhlapevajo. Zakaj pa tam vode manj izhlapevajo... če se bomo tako izpraševali, ne pridemo nikoli na konec, nekaj skrivnosti pa mora ostati, da je življenje zanimivo in privlačno. Dejstvo je, da je Evropa da-

daj čez zimo selili proti jugu, tudi v naše kraje, sedaj že prezimujejo kar na otokih. Tako omiljenje zime se je raztegnilo čez vso severno in srednjo Evropo, kakor iz »lastne skušnjee« vemo. Letos se je zima sicer začela z nekoliko večjim mrzom in snegom kakor sicer pomni sedanji rod, toda nekateri vremenslovci pravijo, da je najhujši val že mimo in da bomo tudi letos še uživali omiljenje sedanjih zim.

Preprost in učen človek se večkrat izprašuje, odkod ta nova kurjava, ta peč, ki močneje kot prej greje naše evropski domek. Ne čisto dobesedno vzelo si tudi znanost ubija glavo s tem pojavom. Dosele je dognano le, da sicer pasje mrzle zimske vetrove omiljuje zalivski tok, ki je za več kot 5° toplejši kot je bil pred 20 leti. To pa za ves severni del Atlantskega oceana, za vso severno in srednjo Evropo, v katero tudi mi spadamo, pomeni veliko izboljšanje k topljšim zimam, ker zalivski tok je za ta del zemlje kakor centralna kurjava za veliko hišo. Zalivski tok, ki se nabira v mehiškem zalivu, kjer se pod žgočimi žarki tropičnega sonca razgreje, teče iz mehiškega zaliva kakor bi se zavedal svoje dobre lastnosti kot uslužen prijatelj iz mehiškega zaliva naravnost čez ves severni del Atlantskega oceana proti severni Evropi, da bi s svojo toploto preganjal zimo tem krajem. In ledeniki, ki se lomijo od večnega ledu v polarnih krajih, in kot ledene gore plavajo proti jugu, presekajo pot zalivskemu toku in se začno topiti: le največje priplavajo tako nizko na jug, da dosežejo paroplovne poti in so ladjam nevarne. Tako zalivski tok, ki ni kakor kaka reka, ki teče po morju, ampak cel del morja, s svojo gorkoto ogreva vso zahodno polovico severne in srednje Evrope, kar se zlasti čuti pozimi. Najbolj se to pozna na Spiebergih, ki leže visoko gori na severu v polarnih pokrajinah, pa še daleč nimajo tako ostrih zim kakor na letem zemljepisnem položaju ležeči kraji na azijski strani, kjer ni zalivskega toka. Brez tega toka bi bile zime pri nas in v vseh naših pokrajinah vse drugačne, bolj zgodaj bi se začele, bile bi bolj ostre in pomlad bi nastopila mnogo kasneje — skratka: vse življenje naše narave bi bilo drugačno, bolj mrtvo. Tako je zalivski tok največji dobrotnik Evrope. Kdaj mu je kdo naročil, naj se vali proti Evropi, da jo bo ogreval, ni znano — že tisočletja se tako vali iz mehiškega zaliva in opravlja svoje blagodejno delo, ne da bi zahteval kako odškodnino.

Zalivski tok pa je zadnja leta stalno toplejši, in vremenslovci stojijo pred uganko, odkod to in zakaj. Sklepaajo, da od tega, ker že nekaj desetletij nad mehiškim zalivom ni več take oblačnosti, kakor je bila prej nekaj navadnega in tako se vse

nes toplejšja kakor je bila pred 20 leti, to nas uči skušnja in termometer. Na Spiebergih se to še bolj pozna kot v našem pasu. Še pred 20 leti je bilo na teh otokih v takem času povprečno po 15 do 20 stopinj mraza (kar tudi ni veliko, če pomislimo na Sibirijo s 40 do 50 stopinjami mraza — tam pa ni vplivov zalivskega toka). Danes na Spiebergih v decembru mraz s »težavo« pade na 5° pod ničlo. Posledica tega je, da tudi ledeniki ne segajo več tako globoko v morje in da je plovba po Barentovem prelivu danes že mnogo lažja kot je bila nekdaj.

Ornitologi (ki preiskujejo življenje ptic) so ugotovili, da veliko ptic, ki so nekdaj pred nastopajočo zimo selile daleč doli na jug do Kanarskih otokov, danes prezimujejo visoko gori na severu, ali da se sploh ne selijo ali pa vsaj ne tako nizko na jug. Tako vse take ptice čez zimo ostajajo bolj na severu — naši lovci se pa pritožujejo, da ni več takih jat severnih ptic, kakor jih pomni starejši lovski rod. Seveda, kjer so nekdaj pri svojih poletih videli gladke, z ledom pokrite pokrajine, danes vidijo odprte vode, in dolga pot kam na jug se ne izplača več, če je pa mogoče tudi na Spiebergih preživeti čez zimo. Milejšje zime pa imajo za severne kraje, pa tudi za naše, tudi svojo slabo stran. Na Spiebergih zima ne uniči več toliko mrčesa kakor nekdaj, in severni medved se poleti otepa muh, ki na spomlad čile in zdrave prilzejo iz svojih gnezdišč. Tako je za nesrečni zalivski tok, dobrotnik Evrope, na Spiebergih zaredil muhe in drugi mrčes, v nadlego severnim medvedom!

V Berlinu, ki po svojem položaju že mora računati s ostrimi zimami, so merjenja pokazala, da mesec november že dvesto let ni bil tako gorak kakor letos. Povprečna temperatura se je stalno gibala okrog 3,9° nad ničlo, letos je bila povprečna novembarska temperatura 8° nad ničlo, kakor leta 1767.

OTVORITEV

SPECIALNE DELAVNICE ZA POPRAVILNO PISARNISKIH STROJEV

Da zadovoljim živo občutni potrebi številnih mojih odjemalcev, po vestnem in zanesljivem popravilu raznih pisarniskih strojev, je s 1. januarjem 1939 priznani strokovnjak za popravilo pis. strojev vseh vrst, g. Kuhtič, odprl v Gosposki ul. 3

SPECIALNO DELAVNICO ZA POPRAVILNO PISARNISKIH STROJEV

Nad vse zanesljivi in sposobni mehaniki jamčijo za najskrbnejšo izvedbo vseh popravil. Nudi se vam letni abonma za čiščenje pis. strojev pod zelo ugodnimi pogoji in zagotavljam ceni, odjemalcem za brezhibno in redno funkcijo vseh strojev

IVAN KARBEUTZ

generalno zastopstvo »ADLER« pis. in računalni strojev
Maribor, Gosposka ulica 3 — Telefon 26-42

Natečaj

za idejno skico za sodnijsko palačo in zapore v Splitu.

Pravosodno ministrstvo razpisuje natečaj za izdelavo idejne skice za sodnijsko zgradbo in zapore v Splitu.

Natečaj je obli. Pravico do sodelovanja imajo vse strokovne osebe, državljani kraljevine Jugoslavije po čl. 5 pravilnika o konkurzi, ki je objavljen v št. 234-LXX »Službenih novih« z dne 13. X. 1938.

Ocenjevalno sodišče sestavljajo:

- a) člani: 1. dr. Ante Buzolić, predsednik apelacijskega sodišča v Splitu;
2. Ambro Novak, višji državni tožilec v Splitu;
3. Kriker-Jovanović Smilja, inšpektor pravosodnega ministrstva;
4. Alfred Albini, profesor tehnične fakultete v Zagrebu;
5. inž. Lucijan Stella, načelnik tehn. oddelka kr. banske uprave v Splitu;
6. inž. Prosper Čulić, načelnik arh. oddelka mestnega poglavarstva v Splitu;
7. inž. Fabijan Kaliterna, arhitekt v Splitu.

b) namestniki: 1. inž. Antun Barać, 2. inž. Ivan Latišev, 3. inž. Ante Kašper — vsi iz tehničnega oddelka kr. banske uprave v Splitu;

c) poročevalec ocenjevalnega sodišča: inž. Josip Kodl, arhitekt v Splitu;

d) delovodja: dr. Rudolf Legradić, sodnik okrožnega sodišča v Splitu.

Nagrade za to delo so: Skupna vsota nagrad znaša 150.000 din, in sicer:

1. ena prva nagrada 50.000 din;
2. dve enaki drugi nagradi po 30.000 din;
3. dve enaki tretji nagradi po 12.000 din;
4. dve enaki četrti nagradi po 8.000 din.

Dela se morajo oddati do 20. aprila 1939 v predsedništvu apelacijskega sodišča v Splitu.

Podatki s prilogami za ta natečaj se lahko dobe začetni 15. dne po tej objavi v pisarni predsedništva apelacijskega sodišča v Splitu, soba št. 83 za 100 din.

Split, 30. decembra 1938. Dr. A. Buzolić, a. r.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjam žalostno vest, da je moja edina hčerka

Pavla Luštrik

v nedeljo, dne 1. januarja 1939, v starosti 18 let, bogu vdano nenadoma umrla.

Pogreb blagopokojnice bo v sredo, dne 4. januarja t. l. ob 9 dopoldne iz domače hiše v Goričah na pokopališče v Presko. — Molite zanjo!

Goriče, Preska, dne 2. januarja 1939.

Žalujoča mati in sorodniki.

V globoki žalosti naznanjamo, da je po kratkem trpljenju izdihnil svojo blago dušo moj ljubljani soprog, dobri oče, brat itd., gospod

Mihael Dovč

mizarški mojster in posestnik

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 3. januarja 1939, ob štirih popoldne iz mrtvaške veže splošne bolnišnice k Sv. Križu

Ljubljana, 1. januarja 1939

Žalujoča soproga Ivana; otroka Ivan in Vida in ostalo sorodstvo

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ščitovanjski oglas 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši tiskani oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolična, 3 mm visoka petlinna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamke.

Službe iščejo

Dve mladi služkinji

vajeni vsakega hišnega in gospodinskega dela — isčeta službo. — Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Učence« št. 20.302. (v)

Vajenci

Učenec

se sprejme v trgovino stekla, porcelana in barv. Hrana in stanovanje v hiši. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Učence« št. 20.302. (v)

Pouk

Tečaj za strojepisje

prideji Trgovsko učilišče in stenografski institut Robida, Trnovska ul. 15, Ljubljana. Novi moderni stroji. Najnovejša učna metoda. Začetek januarja 1939. Pojasnila v pisarni učilišča: Trnovska ul. 15. (u)

Tečaj za stenografijo

šestmesečni, prideji Trg. učilišče in stenografski institut Robida, Ljubljana, Trnovska ulica 15. — Poučuje ga prof. Robidova. Učnina nizka. Uspeh garantiran. Začetek januarja 1939. — Pojasnila v pisarni učilišča, Trnovska ulica 15. (u)

Kupimo

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah CERNÉ, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 2

Glasba

Tega ne more nikdo

Poljubne najnovejše plošče samo po Din 30.— Razen tega vzamemo tudi stare v račun

Iščite seznam.

Stanovanja

Stanovanje

sobe in kuhinje oddam. Tovarniška ul. 16, Moste

SOBE

Opremljeno sobo

poseben vhod, oddam na Sv. Petra c. 44. Bianchi.

Objave

Javna dražba

nađenih predmetov bo 4. januarja ob 9 na kolidvoru v Ljubljani. (o)

Obrt

Priporoča se

J. HLEBS

pleskarstvo, sobo- in črko-

slikarstvo

Ljubljana

Cankarjevo nabrežje 21

Telefon 30-70

Najnovejši vzorec. — Za

vsa dela jamčim

Prodamo

Zmleti deteljini odpadki

vsebujejo 37% beljakovin in toliko ter so lanenim tropinam enakovredno močno krmilo, 100 kg 90 din. — Sever & Komp., Ljubljana, Gospodarske ceste 5. (1)

CONTINENTAL

pisalni stroj za dom in pisarno!

Samoprodaja:

Ivan Legat

Ljubljana — Maribor

Šivalni stroji

s tovarniško garancijo na ugodne mesečne obroke. Rabljene stroje vzamemo v račun. isti tudi po zelo ugodnih cenah na prodaji

Nova trgovina

Tyrševa cesta 36

(nasproti Gospodarske zveze).

TEL.

2 9 5 1

DRVA

PREMOG

IV. SCHUMI

DOLENJSKA CESTA

Umrl nam je naš dragi soprog, oče in stric, gospod

prof. dr. Albin Belar

deželnošolski nadzornik v pokoju

v Polomu pri Kočevju. — Pogreb dragega pokojnika v bo torek, dne 3. januarja 1939 ob 4 popoldne izpred kapelice na pokopališču pri Sv. Križu v Ljubljani.

Polom pri Kočevju, Ljubljana, Philadelphia, 2. I. 1939

Žalujoči ostali

Globoko užaloščeni sporočamo, da je Vsemogočni poklical k Sebi našo srčno ljubljeno hčerko, sestrico in vnukinjo

Marinko Jenko

učenko III. vad. razreda pri uršulinkah

Na zadnji poti jo spremimo v torek, dne 3. januarja ob 2 popoldne izpred mrliške veže, Stara pot št. 2, na pokopališče k Sv. Križu, kjer jo položimo v rodbinsko grobnico k večnemu počitku.

Ljubljana, dne 2. januarja 1939.

Globoko žalujoči:

Marija, Bogomir, starši; Anica, sestrica in ostalo sorodstvo.

Nenadoma nam je umrla, v 75. letu starosti, naša ljuba mama, stara mama, tašča, gospa

Ana Arselin

roj. Gärtner

vdova nadučiteljja

Pogreb drage pokojnice bo v torek, dne 3. januarja ob 2 popoldne iz Rožne doline, Cesta IX. št. 49, na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, Zagreb, dne 31. decembra 1938.

Marija, dr. Avgustin, Lojze, Anica, otroci; dr. Avgust Munda, zet; Nevenka roj. Gultova, snaha; Nevenka, Ivka, vnukinji.

Dolores Vieser:

Podkrnoški gospod

Roman. — Poslovenil Janes Pucelj.

»Tam sem bil čez noč — ne daleč od tam — tam sem bil tudi pri sveti maši.«

»Tako...« reče Katrica in rdeča usta ji zadrhte kakor v strahu. »Podkrnoš... ga dobro poznam.« meni čez časek Katrica. »Kdo je imel mašo?«

»Jako pobožen mašnik je bil.«

»Je bilo dosti ljudi v cerkvi?«

»Nekaj kmečkih.«

»Je velika hiša, prostija, ne?«

»Velika, ampak mračna. Napis nad vrati me je vsega užalostil.«

»Kaj pa pravi napis?«

»Hic per diem sol non uret te, nec luna per noctem.«

»Kaj se pravi to po naše?«

»Tu ti ne sije sonce podnevi in ne luna ponoči.«

Žalostna pomolči Katrica za nekaj časa. Potem vpraša dalje:

»Vam tam zunaj ni nihče dal ničesar jesti?«

»Jesti ne.« odgovori roman in se nasmehne. »Pač pa mi je hotel nek mlad žlahčič dati miloščino.«

Tedajci ta trenutek je Katrici, kakor da mora zajokati.

»Ah, šepne, mladega gospoda — tega tudi poznam.«

Tako rada bi vprašala, kaj je rekel, ali je bil vesel ali žalosten in ali so ga slovenski kmetje tam zunaj tudi pozdravljali za svojega gospoda. Pa čim bolj vroče ji goré vprašanja iz črnih oči, tem trdnje se ji zaklepajo ustnice.

Nemo vstane, ko se roman spet odpravlja, da bi šel. Vzame v roko prazno skledo in

15

spremi gosta še do vrat. Preden se ji more tuji mož zahvaliti, ga vpraša Katrica:

»Do kod pojdete še danes?«

»S tem prime za težko kljuko.«

»Imaš kakšno prošnjo, dobro dete, da jo sporočim Materi božji?«

Katrica lahno zmaje z glavo. Vendar, ko pogleda gori k romarju, ji odpre globoka vdrina in dobrota njegovega obraza mlado srce, ki še ne pozna samega sebe. Pobožno sklone deklica drhteče roke in zaprosi:

»Vi ste gotovo svet mož — prosim vas, molite pri Gospe sveti za — za nekoga... da bi ga Mati božja...«

Romar ji položi roko okrog sklenjenih prstov:

»Kaj trepetiš, dete? Saj je vendar njegova mati!«

Katrica prikima in odpre vrata.

»Bog ti povrni vse dobro,« reče romar, »in pri Mariji, Gospe sveti, te ne pozabim.«

Romar stopi venkaj na sončni trg in se poda iz mesta.

Mala Katrica se nasloni v temni veži na drži pri stopnicah in si zakopje solzni obraz v roke.

»Nebeška Mati,« šepče pridušeno, »ne — ne morem si kaj — preverjena sem, da mu ni dobro! Srce mi pravi tako, — da nečesa pogrešal — Nebeška Mati preljuba, daj, tolaži ga — saj je tako dober — dober —«

»Katricale!« zakriči Liza gori z mostovža.

»Misliš, da se bodo rezanci sami rezali?«

Vreme je zdaj čudovito in to je dobro za starega gospoda pl. Kastelbarka, ki mu je dal cesar podkrnoško graščino v fevd.

Ljuti vojščak, ki mu trganje in brazgotine prizadevajo dosti hudih dni, veli odpreti okna, da mu zasije toplo sonce v hišo. Poleg tega gori v levi velik ogenj in tako, od vseh strani ogrevanemu, se starci povrne dobra volja in

grobost, ki se mu tako lepo poda. Pita z vsemi

grdimi psolvami obe hčeri, dvojčici, katerih ena je priletna devica, druga pa zagrenjena

vdova, in četa od enih vrat do drugih. Povsod zavpije kaj sočnega v sobo in nihče ni zastran tega užaljen. Zakaj kadar stari vpije, tedaj je zdrav.

Marsikaterikrat gre Lenart iz prošnje gori v grad in prosil Kastelbarka, da mu pripoveduje divjo zgodbo. Kadar je stari kaj bolj pri moči, tedaj privleče dva obojeročnika ali drugih dobrih mečev iz orožarne in mladič mora z njim v viteški boj. Tedaj prilete posli prestrašeni skupaj in prisluškujejo pri durih silnemu diranju:

»Ah saj, kadar so prišli rajnki proš Folanin gori na grad, tedaj je bilo bolj tiho!«

Kastelbarka pa kar žari. Kajti mladi, ta ti zna! In da ga on, zarjaveli, razsekani stotnik vendar le kar češče užene, to mu je v grozansko veselje!

Pozneje seveda stari hudo gode, kako danes mladi ljudje nič več ne razumejo, kako je treba sukati orožje. »To ni bilo prav in ono bi bil lahko bolje in zviteje poprijel.«

Pri tem se Lenart marsičesa nauči, kako je treba prijeti in udariti, in mu je hudo jezikanje kar po volji.

Kadar pa pade zdaj še enkrat dež, tedaj bo konec bojnega igranja. Kastelbarko bo sedel ob levi, globoko zadelan v blazine in odeje. Vsi njegovi psi bodo ležali okrog njega in žalovali in hčeri bosta zdihovali in šepetali nekaj, kako se jima smili in o novih zdravilih, ki bodo gotovo pomagala. Kaj takega stari razsliši, prav tako, kakor ima rad, kadar pride mladi proš gori k njemu, opazuje njegovo trpljenje s tako velikimi, pošteni očmi in poln sočutja govori o njem.

Nekega večera, ko pride Lenart v grad, dobi gori kanonika od Gospe svete, ki ga je takrat na šentpetru tako čudno gledal. Sedi v

globokem stolu poleg leve in posluša skoraj z nežno potrpežljivostjo staro zgodbo, ki mu jo pripoveduje Kastelbarko.

Lenart obstoji pri vratih in premišlja, ali ne bi kazalo oditi, pa Jakob Kališnik ga je že zagledal. Zivahno vstane in poda Lenartu roko. Mlademu proštu se zdi skoraj mučno, da je pred njim vstal stari junak, o katerem je do zdaj že toliko slišal, in globoko in spoštljivo se prikloni slavnemu možu.

Nato sedé na nizki blazinjak in vpraša stotnika, kako se kaj počuti. Slabo, meni stotnik in zarentači predse. Lenart pa to pot ne posluša tako zares, zakaj čuti, da ga stari kanonik od strani sem tiho opazuje.

Skorajda bi se jezil, da je tako otročje plah, in vendar občuti tiho veselje v srcu, kakor da se mu je vprav zdaj splošna skrivna želja. Kaj pobožno prisluhne, kaj se prijaznega pogovarjata stara gospoda... zdi se mu, Kastelbarko je danes vse drugače kakor sicer, dosti bolj mil in se vse lepše vede. Spoštljivo pa splošni Lenart lepo viteško navado, da naj mladina molči in posluša, kadar govori starost. Brž ko zasliši od prošnje sem gori večerni zvon, se poslovi.

»Bo tudi zame čas,« reče Jakob Kališnik in se dvigne. »Počakajte, greva skupaj.«

Hčeri stotnikovi pridete zdaj tudi zraven, ponudite vsakemu čašo šentjanževca in ko nato mlada Kastelbarku varno stisneta roko, skupaj odideta.

Lenart mora nagle, dolge korake malce zaustavljati, kajti kanonik je že precj slaboten. Zdj, ko stoji, človek šele opazi. Pač nosi glavo in rame še vedno pokonci, vendar mu leži nad visoko postavo nekaj nadložnega, skoraj nežnega.

Poleg tega te oči...

Počasi gresta oba moža po strmi, zaviti poti, ki pelje doli do prošnje. Pod drevjem se že mračni, zadnji udarci zvona še brne v skalah.